

Framtidsutskottet

Statsrådets redogörelse till riksdagen - Finlands program för hållbar tillväxt

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse till riksdagen - Finlands program för hållbar tillväxt (SRR 6/2020 rd): Ärendet har remitterats till framtidsutskottet för utlåtande till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- budgetråd Johanna von Knorring-Rosenlew, finansministeriet
- överdirektör Ville Vertanen, Statistikcentralen
- överaktuarie Pontus Lindroos, Statistikcentralen
- verkställande direktör Paula Laine, Ilmastorahasto Oy
- verkställande direktör Risto E. J. Penttilä, Nordic West Office Ab
- verkställande direktör Tiitinen Pekka, ABB Ab
- verkställande direktör Hannu Mäntymaa, Wärtsilä Oyj Abp
- verkställande direktör Jussi Pesonen, UPM-Kymmene Abp
- direktör Minna Aila, Neste Abp
- direktör för samhällskontakter Karol Mattila, Nokia Oyj
- Peter Vesterbacka.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- framtidsforskare Risto Linturi, R. Linturi Oyj
- direktör, forskarprofessor Anna Rotkirch, Befolkningsförbundet rf i Finland.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

EU nådde enighet om den fleråriga budgetramen och återhämtningsinstrumentet i december 2020. Återhämtningsinstrumentet (Next Generation EU) är en omfattande helhet (sammanlagt 750 miljarder euro i 2018 års priser). Faciliteten för återhämtning och resiliens (Recovery and Resilience Facility, RRF) är en central del av denna helhet (totalt 672,5 miljarder euro). Syftet med RRF är att stödja tillväxtpotentialen, sysselsättningen, medlemsländernas bärkraft och sammanhållning samt lindra krisens konsekvenser och de långsiktiga positiva effekterna. Ytterligare ett

Utlåtande FrUU 1/2021 rd

mål är smart, hållbar tillväxt för alla, stärkande av hälsan samt att stärka den ekonomiska, sociala och institutionella hållbarheten för att förbättra krisberedskapen samt politikåtgärder som gäller barn och unga, inklusive utbildning. Investeringarna och reformerna ska också bilda enhetliga helheter och stödja varandra i uppnåendet av målen. Vid valet av investerings- och reformprojekt betonas dessutom projektens genomslagskraft och finansieringens tidsbundenhet. Av finansieringen ska 37 procent riktas till grön övergång och 20 procent till att stödja digitaliseringen.

För att få RRF-finansiering ska medlemsstaten lägga fram en nationell plan för återhämtning och resiliens samt en reform- och investeringsplan för perioden 2021—2023. Utbetalningarna baserar sig på hur projekten framskrider och hur målen nås. Finlands preliminära plan lämnas till kommissionen under februari 2021 och den slutliga planen före utgången av april 2021.

Finlands finansiella bidrag till EU:s återhämtningsinstrument är enligt nuvarande uppskattning 6,6 miljarder euro. Finlands utdelning från RRF-instrumentet är uppdelat i två delar. Beräkningsformeln för den första delen baserar sig på de statistikuppgifter om levnadsstandarden, befolkningens mängden och arbetslöshetsgraden 2015 —2019 som publicerades 2020. Finlands andel enligt denna kalkyl är omkring 1,55 miljarder euro. Den andra delen av utdelningen beror på utvecklingen av bnp i de olika länderna i fjol och i år och uppskattas för närvarande uppgå till 0,39 miljarder euro. Denna andel kommer att fastställas senast i slutet av juni 2022, när nödvändiga uppgifter om bnp-utvecklingen finns tillgängliga. Dessutom beräknas Finland få ca 0,75 miljarder euro från andra stimulansprogram. Uppskattningen av Finlands maximala utdelning baserar sig alltså på prognoser, och uppskattningen har redan efter att redogörelsen lämnades ändrats när prognoserna ändrades och kan fortfarande ändras ända fram till sommaren 2022. För närvarande beräknas Finlands utdelning uppgå till sammanlagt ca 2,7 miljarder euro (2018 års priser), vilket har sjunkit från det tal som presenteras i redogörelsen. Finland har hittills lyckats bra med att bekämpa coronapandemin internationellt sett. Ju bättre Finland lyckas trygga utvecklingen av sin bruttonationalprodukt, desto mindre är den maximala utdelningen.

Redogörelsen om Finlands program för hållbar tillväxt (SRR 6/2020 rd) innehåller sex prioriteringar:

1. Finland återgår till hållbar tillväxt genom utbildning och forsknings- och innovationsverksamhet (kontinuerligt lärande & FUI)
2. Den gröna övergången stöder en strukturomvandlingen (energinäten, cirkulär ekonomi, koldioxidneutralitet, trafik, byggnadsbestånd)
3. Internationell konkurrenskraft (rekrytering av toppförmågor, internationaliseringstjänster)
4. Digitalisering (snabba förbindelser, realekonomi, cybersäkerhet)
5. Arbetsmarknadens funktion, sysselsättning
6. Tillgången till social- och hälsovårdstjänster och deras kostnadseffektivitet (avveckling av vårdskulden till följd av pandemin)

Några egentliga prioriteringar har ännu inte gjorts i redogörelsen. Enligt redogörelsen kommer man dock att prioritera följande kriterier:

- 1) En åtgärds effekt stärks om den ger ett brett stöd för uppnående av mål inom flera prioriteringar.

Utlåtande FrUU 1/2021 rd

- 2) I prioriteringen betonas konsekvenserna för sysselsättningen, konkurrenskraften, hållbarheten i de offentliga finanserna samt nettoutsläppsminskningarna, stärkandet av den cirkulära ekonomin och anpassningen till klimatförändringen.
- 3) Samtidigt granskas det hur helheterna stödjer återhämtningen från coronaviruskrisen samt den sociala och regionala kohesionen.
- 4) Vid beredningen beaktas också hur snabbt investeringarna och reformerna kan inledas och betonas att åtgärderna är tidsbundna.
- 5) Dessutom fästs vikt vid hur paketen påskyndar privata investeringar.

Framtidsutskottet konstaterar att EU:s facilitet för återhämtning och resiliens (RRF) och Finlands regerings redogörelse om programmet för hållbar tillväxt (SRR 6/2020 rd) på ett utmärkt sätt följer den linje som framtidsutskottet fastställde i sitt Green Deal-utlåtande (FrUU 1/2020 rd — E 61/2019 rd) våren 2020.

Samtidigt påminner framtidsutskottet om att utskottet i sitt ovannämnda utlåtande också framförde betydande prioriteringar.

De sakkunniga som hördes av framtidsutskottet var eniga om att målen och prioriteringarna i redogörelsen väl motsvarar behoven under denna historiska period. Människornas välfärd måste tryggas i den svåra världssituationen och samtidigt måste man åstadkomma en grön omställning i ekonomin.

Som en möjlig utmaning för programmet för hållbar tillväxt ansåg experterna till exempel prioriteringarna för den offentliga finansieringen, särskilt om den fortsätter för länge och privata investerare inte deltar på önskat sätt. Som potentiella risker sågs även skuldsättningen, att marknaden rörs om genom stöd till olönsamma projekt och bristande ambitioner vid fastställandet av projektens storlek. De sakkunniga konstaterade också att den internationella konkurrensen medför utmaningar, eftersom alla länder och världsdelar samtidigt stimulerar och tar till hävstångsinstrument i den svåra ekonomiska situationen, och att det kan finnas oklarheter i fråga om huruvida alla EU-länder använder pengar för rätt ändamål. Man lyfte också fram samordning: hur samordnas den tidsbundna återhämtningen och hävstången för investeringar i grön migration med andra tillväxtpolitiska metoder?

I sitt utlåtande hörde framtidsutskottet sakkunniga om företagsorienterad hållbar tillväxt, försörjningskvoten och teknikens roll i en hållbar utveckling. I sitt utlåtande fokuserar framtidsutskottet på konkurrenskraft och tillväxtpolitik, välfärd, tidsperspektivet för hållbar tillväxt, prioriteringar och samordning, investeringar i grön migration, forskning, utveckling och innovationer (FUI) samt utbildning, kunskapsunderlaget för hållbar tillväxt och en rättvis övergång.

Konkurrenskraft och tillväxtpolitik. De sakkunniga påminde om att behovet av ytterligare investeringar i den gröna omställningen är enormt och fortsätter i minst 10—15 år. Största delen av investeringarna bör vara privata. Den offentliga aktörens roll är att möjliggöra, stödja och påskynda dessa investeringar. Enligt en sakkunnig som har hörts av framtidsutskottet är kvaliteten på apparaturen inom industrin i färd med att försämrans, eftersom avskrivningarna under de senaste tio åren, med undantag för ett år, har varit större än investeringarna. Enligt den sakkunniga vänder enbart tilläggsfinansieringen inte denna trend, i synnerhet som alla länder och världsdelar erbjuder

Utlåtande FrUU 1/2021 rd

er finansiellt stöd samtidigt. Återhämtningen undanröjer eller minskar alltså inte betydelsen av den traditionella tillväxtpolitiken. Privata investerares investeringsbeslut baserar sig på förutsägbar reglering och beskattning samt på fungerande logistik, förmånlig energi, tillgång på arbetskraft, kompetens och stabila samhällsliga förhållanden. Goda investeringsmiljöer, såsom samarbete mellan olika intressentgrupper och rätt riktade incitament, har fortfarande stor betydelse när marknadsbaserade investeringsbeslut fattas.

Framtidsutskottet påminner om att Finlands investeringsmiljö måste vara internationellt konkurrenskraftig. Målet ska vara en så stabil och förutsägbar verksamhetsmiljö som möjligt och ett resilient samhälle. Enbart tilläggsfinansiering för grön omställning räcker inte om andra mer traditionella tillväxtfaktorer inte är i skick. De privata investeringarna i grön tillväxt har ökat under de senaste åren även utan programmet för hållbar tillväxt. Genom rätt dimensionerad och riktad offentlig hävstång för hållbar tillväxt i tillräckligt stor skala kan privata investeringar påskyndas och ökas.

Människornas välbefinnande. En del av de sakkunniga som framtidsutskottet hörde betonade att en av Finlands största utmaningar under de kommande åren är befolkningsutvecklingen. Med tanke på programmet för hållbar tillväxt är Finlands goda anseende som barn- och familjevänligt land också en internationell rekryteringsfördel och en väsentlig del av Finlands bilden ute i världen. Politiska åtgärder som ökar barnvänligheten och familjevänligheten är enligt en sakkunnig nödvändiga i en situation där både utvecklingen av födelsetalen och välbefinnandet hos föräldrar i barnfamiljer befinner sig i ett kritiskt skede både i Finland och i EU i vidare bemärkelse. Familje- och barnvänliga politiska öppningar har betydelse också när det gäller att skapa framtidstro hos medborgarna.

Framtidsutskottet betonar att hållbar tillväxt inte bara är något som EU, dess medlemsländer och företag gör, utan också medborgarna måste engageras som aktiva aktörer. Hållbar tillväxt måste ingjuta hopp och skapa välfärd också i människornas vardag. Familjevänlighet samt välfärd för barn, unga och äldre ger också i större utsträckning välfärd och trygghet i samhället och undanröjer de olägenheter och kostnader som illabefinnande orsakar.

En tidsram för hållbar tillväxt. Flera sakkunniga som hördes av framtidsutskottet betonade vikten av att beakta tidsperspektiven i åtgärderna. Något måste åstadkommas omedelbart, det vill säga inom 1—3 år. Fördelarna på medellång sikt realiserar inom 3—5 år och de långsiktiga åtgärderna får genomslag inom 5—10 år. De sakkunniga betonade att alla dessa tidsramar behövs.

Framtidsutskottet anser att även om alla åtgärder inom programmet för hållbar tillväxt måste vidtas och inledas omedelbart måste prioriteringarna och åtgärderna fastställas så att vi når resultat omedelbart, på medellång sikt och på lång sikt. Dessa åtgärder med olika tidsperspektiv måste också stödja varandra och vara politiskt konsekventa.

Den snabbaste nyttan fås genom att de redan planerade eller pågående investeringarna påskyndas och uppskalas. Dessa investeringar baserar sig på dagens pionjärskap och mogen teknik. På medellång sikt görs de viktigaste satsningarna på forskning, utveckling och

Utlåtande FrUU 1/2021 rd

innovationer (FUI), utbildning samt utveckling av ny pionjärteknologi. På lång sikt är det fråga om strukturella och systemiska förändringar i samhället och ekonomin.

Samordning. Många experter som framtidsutskottet hörde betonade att en offentlig aktör har tillgång till många andra investerings- och innovationsinstrument än enbart RRF och även andra stödformer än understöd: exempelvis InvestEU, Meteorologiska fonden Ab och Business Finland. I synnerhet klimatfondens roll ansågs vara central när det gäller att multiplicera lovande projekt till ett kommersiellt lönsamt skede genom investeringar som syftar till att skala upp produktionen till industriell skala. Klimatfonden kan också investera i offentliga plattformar som effektiviserar nyttjandet av offentliga data eller i samprojekt mellan den offentliga och den privata sektorn. Flera sakkunniga gav också positiva kommentarer om Business Finlands utmaningstävling för lokomotivföretag.

Framtidsutskottet betonar att finansieringen för återhämtning måste användas så att den stöder och effektiviserar de tillväxtverktyg som redan används. Det är viktigt med flexibla övergångar mellan dessa olika instrument: de aktörer som uppfyller villkoren bör hänvisas att först ansöka om bidrag och senare om finansiering som gör det möjligt att skala upp verksamheten så att den blir större och mer internationell. Hanteringen av denna helhet avgör i stor utsträckning hur verkningsfull återhämtningen är på lång sikt.

Samordningen och ett gott samarbete och välfungerande rollfördelning mellan de centrala aktörerna har enligt framtidsutskottet ytterligare en fördel: om stimulanspengarna redan kanaliseras via institutionella aktörer, såsom Business Finland, Finlands Akademi och Meteorologiska fonden Ab, har de redan tydliga och transparenta kriterier och verksamhetsmodeller för konkurrensutsättning, utvärdering och finansiering av projekten.

Prioritering. Vid framtidsutskottets sakkunnigutfrågningar framkom flera spänningar i anslutning till prioriteringen. Å ena sidan finns det en risk för att regeringen inte lyckas eller vågar prioritera tillräckligt. Å andra sidan bör prioriteringen vara marknadsorienterad, och den offentliga aktörens roll bör snarare vara möjliggörande och teknikneutral. Prioriteringen utmanas också av att olika saker framstår som viktigast beroende på tidsperspektivet. Till exempel de finländska exportföretagens teknik och produkter är för närvarande det pionjärskap som vi har byggt upp genom flera års arbete. Framtidens pionjärskap kan dock vara något helt annat, och för att stödja det krävs det snarare att man identifierar de uppstarts företag för hållbar tillväxt som växer snabbast. På längre sikt talas det än så länge bara om forskning och innovationer.

De sakkunniga som framtidsutskottet hörde betonade att om man eftersträvar allt när man ingenting, eller högst medelmåttiga resultat. Därför behövs det val med hjälp av vilka också privata investeringar kan inledas och toppförmågor och investeringar lockas till Finland. Ju snabbare och tydligare Finland prioriterar och skapar förutsägbarhet i omvärlden, desto snabbare kan också konkreta investeringar åstadkommas. Snabbheten ger också synlighet i en situation där alla EU-länder strävar efter att stödja lösningar för grön övergång.

Centralt är också hur man kan främja finländska företags konkurrenskraft och ställning i de internationella affärsverksamhetsekosystemen för hållbar tillväxt. Konkurrenskraften i det globala värdeskapande som till största delen domineras av icke-europeiska storföretag förutsätter också

Utlåtande FrUU 1/2021 rd

samarbete kring ett europeiskt ekosystem för att åstadkomma förbättring i termer av storleksklass, marknadsställning och genomslag.

Framtidsutskottet anser att prioriteringen på kort sikt bör inriktas på det som vi redan har: de största export-/lokomotivföretagens investeringar samt kartor och strategier för klimatfrågor och koldioxidsnålhet inom olika branscher. Vi måste stärka och påskynda det som vi redan är starka i och det som redan pågår. Samtidigt måste man dock också satsa på uppstarts företag som framstår som lovande med tanke på hållbar tillväxt samt på forskning och utveckling i fråga om nästa generation av radikala tekniska landvinningar.

I sitt utlåtande om den europeiska gröna given (Green Deal) (GrUU 1/2020 rd—E 61/2019 rd) betonade framtidsutskottet de globala affärsmöjligheterna i anslutning till digitalisering samt produktion, distribution och lagring av energi. Dessutom är det enligt utskottet möjligt för Finland att agera som lokomotiv i högre grad än vad landets storlek förutsätter också inom hållbar bioekonomi, inklusive läkemedelsindustrin och träbyggande.

De sakkunniga som yttrade sig om programmet för hållbar tillväxt betonade som prioriteringar möjliggörande prioriteringar, såsom logistik och trafiksystem, kretsloppsekonomi, minimering och ersättande av fossila råvaror samt kommunikationsnät.

Framtidsutskottet påminner dock om att ingen teknik automatiskt är hållbar, utan det handlar om hur tekniken utvecklas och används. Därför har utskottet bland annat i sina utlåtanden om programmet för ett digitalt Europa (FrUU 7/2018 rd — U 69/2018 rd), initiativet Artificiell intelligens för Europa (FrUU 5/2018 rd — E 38/2018 rd) och Finlands redogörelse om politiken för geografisk information (FrUU 3/2018 rd — SRR 2/2018 rd) konstaterat att pionjärskap och konkurrenskraft också kan fås genom etisk kompetens. År 2020 lät framtidsutskottet också göra en utredning om tekniska hot och möjligheter att främja hållbar utveckling (Kohti parempaa tulevaisuutta, TuVJ 5/2020). I denna utredning bedömdes nya radikala teknologier med tanke på målen för Agenda 2030.

Vilka Finlands slutliga prioriteringar än är, behövs det kunnande om planering, utveckling, forskning och affärsverksamhet på systemnivå samt talangkluster med nya samarbetsformer, byggande av nya ekosystem, internationell forskning, utbildning, FUI-verksamhet samt vid behov demonstrations- och pilotanläggningar, multiplicering av stora investeringar och riskdelning.

Investeringar i grön omställning. De experter som hördes av framtidsutskottet understödde utan undantag att en betydande del av stimulanspengarna riktas till grön omställning. Enligt de sakkunniga har Finland global potential inom olika delområden av grön omställning och det är överlag viktigt att stödja företagens investeringar i koldioxidsnålhet genom att dela riskerna. Samtidigt påminde de sakkunniga dock om att det inte lönar sig att genomföra i grunden olönsamma projekt. Även infrastrukturprojekt ska i princip vara lönsamma, även om de är offentliga. Experterna betonade också teknikneutralitet. Väsentligt är att vidta åtgärder genom vilka mindre och större företag kan investera i Finland. Flera sakkunniga betonade att en höjning av ambitionsnivån är ett villkor för pionjärskap och konkurrenskraft.

Utlåtande FrUU 1/2021 rd

Framtidsutskottet betonar att man snabbast når hållbar tillväxt och förnyar ekonomin genom stora marknadsorienterade investeringar (s.k. quantum leap) i Finland. I praktiken innebär detta att redan planerade eller pågående investeringar påskyndas och uppskalas.

Investeringarna måste ta hänsyn till teknikens mognadsgrad. De investeringar som görs omedelbart gäller så kallad mogen teknik. Samtidigt måste man dock genom forskning, utveckling, utbildning och pilotprojekt främja nästa generation av teknik, som kommer att bli lönsam på medellång sikt. De investeringar som nu görs i modern teknik får inte utgöra ett hinder för utvecklingen av ny teknik. Väsentligt är också att fokusera på projekt och investeringar i tillräckligt stor skala. Målen måste sättas högt för att skapa pionjärskap och konkurrenskraft.

Framtidsutskottet påpekar att finländska exportföretag också kan dra nytta av stimulanspengar från andra länder och världsdelar genom att investera internationellt som en del av sina affärsekosystem.

Forskning, utveckling, innovationer (FUI) och utbildning. Enligt sakkunniga är FUI och utbildningen en av Finlands styrkor. En annan traditionell styrka är samarbetet mellan offentliga och privata aktörer. Samarbetet och i synnerhet det sektorsövergripande samarbetet mellan offentliga aktörer måste dock enligt de sakkunniga utvecklas ytterligare. En viktig fråga med tanke på hållbar tillväxt är hur vi kan påverka företagets investeringar i FUI-verksamhet i Finland. Kompetensklustren förekommer vanligen i närheten av toppuniversitet. Också i Finland finns det topphögskolor som de sakkunniga anser att man nu borde satsa på. Detta kan också vara förenat med betydande utbildningsexport. Samtidigt minskar dock antalet studerande och även arbetskraften av demografiska och regionala orsaker på många ställen. Genom utbildning kan man också påverka den regionala välfärden.

Framtidsutskottet bedömer att Finlands pionjärskap och konkurrenskraft inom en tidsram på 3—5 år tack vare hög nivå på FUI och kompetens är starkare än i konkurrensen om spetsinvesteringar inom exportindustrin under de följande 1—3 åren.

Framtidsutskottet påminner om att det finns 15 000—30 000 universitet i världen. På listorna för de tusentals universitet som bedömts vara bäst finns beroende på beräkningssättet 8—9 finländska universitet.

Framtidsutskottet understöder regeringens mål på 4 procent av bnp för FUI-verksamhet och påskyndar uppnåendet av detta mål.

Det är också viktigt att rikta FUI och utbildning särskilt till de delområden av den gröna omställningen som Finland prioriterar.

En tidsram för hållbar tillväxt. Framtidsutskottet har redan länge efterlyst bättre mätare för välfärdsekonomi och hållbar utveckling. Framtidsutskottet har tagit ställning till koherensen i politiken för hållbar utveckling, den fenomenbaserade budgeteringen och indikatorerna för välfärdsekonomin bland i sina betänkanden om Agenda 2030 (FrUB 1/2017 rd — SRR 1/2017 rd) och den andra delen av regeringen Sipiläs framtidsredogörelse (FrUB 1/2018 rd — SRR 5/2018 rd)

Utlåtande FrUU 1/2021 rd

och i sina utlåtanden om statsbudgeten för 2020 (FrUU 2/2019 rd — RP 29/2019 rd, SRR 2/2019 rd) och 2021 (FrUU 5/2020 rd — RP 146/2020 rd). Med tanke på hållbara investeringar har utskottet också tagit ställning till förutsägbarhet, kunskapsunderlag, klassificeringar och standarder i utlåtandet om handlingsplanen för finansiering av hållbar tillväxt (FrUU 6/2018 rd — E 26/2018 rd) och i utlåtandet om den europeiska gröna given (Green Deal) (FrUU 1/2020 rd — E 61/2019 rd).

Utöver betänkanden och utlåtanden har utskottet gjort en utredning om hur välfärdsekonomiska mätare kan användas i beslutsfattandet (TuVJ 8/2018). Hösten 2020 gjorde också Statens revisionsverk en utredning om fenomenbaserad budgetering (Havaintoja ilmiö pohjaisesta budjetoinnista). Statens revisionsverks utredning lyfter väl fram framtidsutskottets konsekventa arbete när det gäller att mäta, utvärdera och följa upp arbetet samt främja en kunskapsbaserad politisk koherens.

Vid beredningen av sakkunnigplanen för utlåtandet om programmet för hållbar tillväxt utredde utskottet Finlands största exportföretag och särskilt de som under de senaste åren har investerat mest i Finland. Det var lätt att hitta den informationen. Dessutom försökte utskottet hitta de snabbast växande uppstarts företagen för hållbar tillväxt. Denna uppgift visade sig dock vara svårare än väntat, eftersom en hållbar tillväxt inte begränsar sig till någon viss sektor. Topparna för hållbar tillväxt och uppstarts företag kan hittas inom vilken bransch som helst och det finns många olika sätt att främja grön omställning. Det finns ännu inga tydliga definitioner och indikatorer.

Framtidsutskottet har redan under flera års tid och under flera valperioder pekat på brister i instrumenten för utvärdering av hållbar utveckling, hållbar sysselsättningstillväxt samt mått på välfärdsekonomin och framstegen inom densamma.

Enligt framtidsutskottet har beslutsfattarna för närvarande inte tillräckligt med information om välfärdsekonomin och den hållbara tillväxtens tillstånd och framsteg för att säkerställa en konsekvent politik, trots att välfärdsekonomin och hållbar tillväxt är de viktigaste omställningarna i vår tid.

I sitt utlåtande om statsbudgeten för 2021 föreslog framtidsutskottet att bestämmelser om en fenomenbaserad budgetering ska utfärdas genom en lag som ger ministerierna ett klart mandat och konkreta definitioner av vad som avses med en fenomenbaserad budget och hur den ska göras upp.

Framtidsutskottet kräver absolut att kunskapsbasen för hållbar tillväxt säkerställs och att Statistikcentralens resurser tryggas i denna fråga.

Framtidsutskottet anser att också prognostiseringsinformationen bör kunna utnyttjas bättre än för närvarande. Till exempel coronapandemin visade att pandemin på många olika sätt hade beaktats i den nationella och internationella prognostiseringen. Även framtidsutskottet påpekade risken för gränsöverskridande sjukdomsalstrare redan 2016 i sitt utlåtande om utrikes- och säkerhetspolitiken (FrUU 6/2016 rd — SRR 6/2016 rd). Trots detta hade man i praktiken inte förberett sig tillräckligt på pandemin. Det finns också rikligt med

Utlåtande FrUU 1/2021 rd

framsynsinformation om grön övergång och hållbar tillväxt som måste utnyttjas bättre för att säkerställa pionjärskap och höja ambitionsnivån.

Rättnis omställning. I sitt utlåtande om den europeiska gröna givnen (Green Deal) (FrUU 1/2020 rd — E 61/2019 rd) förutsatte framtidsutskottet att Finland för att vinna medborgarnas förtroende särskilt ska se till att den gröna omställningen innebär hållbar sysselsättningsfrämjande tillväxt och vardagsvälfärd för Finland och stöder finländska företags verksamhetsförutsättningar och konkurrenskraft i de internationella affärsekosystemen. Utskottet konstaterade att detta är viktigt med tanke på den politiska acceptansen för omställningen, eftersom det inte ens i Finland råder politisk enighet om huruvida klimatneutralitet, fördjupat EU-samarbete eller finskt eller europeiskt pionjärskap i fråga om den gröna omställningen är något att eftersträva. Däremot stöder alla parter på ett eller annat sätt stärkandet av konkurrenskraften och kompetensen hos miljöteknikföretag, utvecklandet av ny teknik samt sociala innovationer som ger en hållbar sysselsättande tillväxt och välbefinnande i vardagen. Framtidsutskottet påpekade att temat hållbar utveckling både nationellt och internationellt avslöjar betydande politiska skiljelinjer. Dessa skiljelinjer kommer under de kommande åren i allt högre grad att samsas med diskussioner om flyktingpolitik, Brexit, EU:s framtid och återhämtningen efter covid-19-pandemin, risken för en global recession och samhällsekonomiska skuldkriser. Det finns en risk för att Europa hamnar i en politisk kris i ett läge där det krävs stora beslut.

Också de sakkunniga som yttrat om programmet för hållbar tillväxt lyfte fram vissa aspekter som gäller en rättvis omställning och politisk acceptans. Enligt de sakkunniga bör EU och Finland också kunna se till att användningen av medlen är jämförbar, uppmätt på ett transparent sätt och övervakad i alla EU-länder. Detta ligger i Finlands intresse, eftersom Finland får mindre av stimulansinstrumentet än det betalar för det. Enligt de sakkunniga ska Finland för sin egen del se till att finländska exportföretag har jämlika möjligheter att delta i återuppbyggnadsfinansieringen av konkurrensen också i andra länder. Experterna varnade för att återhämtningen kommer att innebära konkurrens inom Europa när olika länder strävar efter att tillvarata sina egna intressen. Exempelvis Tyskland förväntas föra en synnerligen aggressiv industripolitik med hjälp av stimulansmedel, vilket enligt experternas åsikt kommer att leda till någon form av snedvridning på vår huvudmarknad i Europa.

Framtidsutskottet påpekar slutligen att de pengar som Finland betalar används i återhämtningsinstrumentet i olika EU-länder. Därför måste Finland för rättvisans och den politiska acceptansens skull se till att finansieringen av stimulanspaketet används för rätt ändamål och på lika villkor, så att också finländska företag på lika villkor kan dra nytta av det sätt på vilket andra EU-länder återhämtar sig.

Dessutom konstaterar framtidsutskottet att såsom utskottet har konstaterat i sina betänkanden (SRR 1/2017 rd — RSk 27/2017 rd och SRR 5/2018 rd — RSk 48/2018 rd) och i sitt utlåtande (FrUU 4/2020 rd — 1/2020 rd), har den avtalsbaserade internationella handlingsmodellen försvagats, och den utvecklingstrenden förändrades inte nödvändigtvis av valet i USA. Spelet har blivit hårdare och gruppens medgörligaste medlem får nödvändigtvis inte det som är rättvist. Detta har i viss mån synts på senare tid i det sätt som också EU har varit tvunget att stå på sig vid beställningar av vacciner.

Utlåtande FrUU 1/2021 rd

Enligt framtidsutskottet kan Finland i många avseenden besitta pionjärskap och konkurrenskraft, men Finland är ändå inte nödvändigtvis en föregångare i den internationella konkurrensen när det gäller investeringar i grön omställning.. Därför måste också Finland vid behov kunna utöva en hård intressebevakning i sin EU-, utrikes- och handelspolitik.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Framtidsutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 3.2.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Joakim Strand sv
medlem Harry Harkimo liik
medlem Hannakaisa Heikkinen cent
medlem Mari Holopainen gröna
medlem Katja Hänninen vänst
medlem Ville Kaunisto saml
medlem Pasi Kivisaari cent
medlem Ari Koponen saf
medlem Merja Mäkisalo-Ropponen sd
medlem Arto Pirttilahti cent
medlem Kristiina Salonen sd
medlem Sari Tanus kd
medlem Jussi Wihonen saf
ersättare Maria Guzenina sd.

Sekreterare var

utskottsråd Olli Hietanen
ständig rådgivare Maria Höyssä.